

3. **Способи підвищення мотивації під час вивчення польської мови** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1095> (дата звернення: 28.03.2025).
4. **Використання елементів гейміфікації у навчанні польської мови** [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Medvedieva_2024_233.pdf (дата звернення: 29.03.2025).

Юлія Філюк,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Палихата Елеонора Ярославівна

МОВА, МОВЛЕННЯ І СПІЛКУВАННЯ В КУРСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Українську мову в школі вивчають з першого до одинадцятого класу в усній та писемній формах. За визначенням О. О. Потебні і Л. А. Булаховського, мова є ключовим інструментом, що забезпечує спілкування між індивідами, надаючи можливість обмінюватися думками та досягати взаємного розуміння. Маючи прямий зв'язок з мисленнєвими процесами, мова фіксує та закріплює результати людського пізнання у формі слів та їх поєднань у реченнях, що робить можливим обмін ідеями та знаннями в межах суспільства [5, с.3].

Українська мова – це живий скарб, що передавався з покоління в покоління, увібравши в себе мудрість та досвід віків. Вона є втіленням нашої історії та культури, як давньої, так і сучасної, і, за проникливим спостереженням Івана Огієнка, є ключовою ознакою нашої національної ідентичності. Доки звучить рідна мова, доти й існує український народ як самобутня нація [3, с.17].

Мова – це душа народу, його найкоштовніший скарб. Кожна спільнота береже її як зіницю ока, дбаючи про те, щоб усі її діти вільно володіли материнським словом і мудро ним розпоряджалися. Бо, як слушно підкреслив Й. Юнгман, «народ живе доти, доки живе його мова, а її смерть – це його неминуча загибель» [1, с.45].

Д. Овсянико-Куликовський глибоко розумів значення мови, визначаючи її як генетичний код, що несе в собі інформацію про націю, її культуру, і є необхідною умовою для збереження власної ідентичності. Його слова про те, що «рідна мова –

це музика й малювання душі людської», влучно передають її емоційну та образну силу [1, с.44].

Спостерігаємо, що «мова» пояснюється як предмет, який потрібно вивчати, що стосується правил, визначень, конкретизації та узагальнень, а також мова, що використовується під час спілкування.

Писемна форма мови функціонує за допомогою письма. Писемна форма мови – це спосіб фіксації мовлення за допомогою спеціальних графічних символів, нанесених на певну поверхню (наприклад, папір). Ці символи утворюють впорядковану лінійну послідовність і відображають одиниці усного мовлення. Писемна форма комунікації з'явилася пізніше за усну і є її похідним графічним представленням. Важливими характеристиками писемної мови є її здатність до відтворення, перенесення на відстань та збереження в часі. Завдяки цим властивостям вона широко використовується в різних сферах спілкування, а в деяких із них (художня література, наукові праці, офіційне листування тощо) є основною формою комунікації [2].

Усна форма мови забезпечується артикуляцією мовленнєвого апарату людини (голосових зв'язок, язика, губ, піднебіння тощо) та сприйняттям звукових хвиль слуховим апаратом. Для синтаксису усного мовлення типові прості та часто неповні речення, а в складних конструкціях переважає сурядність і безсполучниковий зв'язок. Дієприкметникові та дієприслівникові звороти використовуються рідко, а будова речень може виходити за звичні синтаксичні межі. Важливу роль в усному мовленні відіграють інтонація, логічний наголос, мелодійність, а також невербальні засоби комунікації (жести, міміка, погляд), що додають виразності та емоційності. Основною сферою застосування є бесіда та розмова, тому для нього характерні простота й природність [4, с.44].

Спілкування – це процес обміну повідомленнями та взаємодії між людьми, що включає передачу інформації, емоцій та оцінок. У процесі спілкування люди налагоджують співпрацю, досягають взаєморозуміння, визначають важливі аспекти буття, формують внутрішні переконання та світогляд. Різноманітні обставини та засоби впливу зумовлюють виділення комунікаційних функцій.

Інформаційно-комунікаційна функція полягає в передачі та отриманні інформації, а її ефективність визначається рівнем розуміння, новизною повідомлення, активністю учасників та їхнім прагненням до порозуміння.

Регуляційно-комунікаційна функція спрямована на управління поведінкою як власною, так інших людей, що сприяє узгодженню дій та стимулюванню їх

виконання. Ефективність цієї функції залежить від задоволення спільною діяльністю та може включати навіювання, наслідування або переконання.

Афектно-комунікаційна функція відображає емоційний стан людини та її потребу у змінах цього стану через спілкування, що може впливати на настрій та рівень психологічної напруги. Характерною особливістю є можливість виникнення групового емоційного стану [4, с.47].

Спілкування є процесом передачі та отримання інформації, де одна людина ділиться певними відомостями з іншою. Цей процес відбувається через мовленнєві акти. Залежно від кількості учасників, спілкування може набувати різних форм: діалогу, що передбачає участь двох співрозмовників; полілогу, або групової розмови, в якій беруть участь кілька осіб; та монологу, коли одна людина висловлює свої думки, і наявність слухача не є обов'язковою умовою. Важливо зазначити, що кожне мовне повідомлення, яке ми чуємо або читаємо, є результатом мовленнєвої діяльності конкретної особи [6, с.15]. Спілкування відбувається за допомогою мовлення. Пропонуємо його тлумачення.

Мовлення – це не просто набір слів, а цілеспрямована послідовність мовленнєвих дій, кожна з яких має власне призначення, що узгоджується із загальною метою спілкування. Базовим елементом, що лежить в основі мови та мовлення, є мовленнєва діяльність. Саме завдяки їй мова набуває форми, а мовлення стає реальністю. Мовленнєва діяльність є явищем соціальним, її існування та розвиток визначаються потребами суспільства. Основними видами мовленнєвої діяльності є сприйняття на слух (аудіювання), продукування усного мовлення (говоріння), сприйняття письмового тексту (читання) та створення письмових текстів (письмо) [6, с.14].

Усне мовлення – це процес обміну інформацією, що має діалогічну природу та низку характерних лексичних рис, як-от: використання розмовної та діалектної лексики, просторіччя, специфічних фразеологізмів [4, с.44].

Для формування усного мовлення потрібно враховувати показники мовленнєвої культури, норми сучасної української літературної мови, паралінгвістичні засоби, логіко-емоційної виразності, які у подальшій роботі їх схарактеризуємо.

Список використаної літератури

1. Азарова Л. Є. Мова як феномен нації. *Лінгвістичні дослідження. Зб. наук. праць. Вип. 24.* Харків, 2008. с. 43–49.

2. Баранчик Д. Писемна мова. Українська мова. Енциклопедія. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um67.htm> (дата звернення: 28.03.2025).
3. Гошовська В. А., Фоменко А. В., Стрілецька Ю. В. Мовна політика в Україні: навч.-метод. матеріали. Київ: НАДУ, 2013. 36 с.
4. Кацавець Р. Українська мова усна і писемна (ділове спілкування): навчальний посібник. Київ: Алерта, 2020. 280 с.
5. Курс сучасної української літературної мови / Інститут мовознавства Академії наук УРСР імені О. О. Потебні; ред. Л. А. Булаховський. Київ, 1951. 407 с.
6. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2011. 224 с.

Хомяк Вікторія,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, викладач

Вишневецька Галина Богданівна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ ЯК ІННОВАЦІЙНОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Постановка проблеми. Сучасна освіта переживає динамічні трансформації, пов'язані з інтеграцією цифрових інновацій. Одним із найбільш перспективних напрямів є використання технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR). Вони відкривають нові горизонти для освітнього процесу, пропонуючи імерсивні методи навчання, що дозволяють занурити учнів у інтерактивні середовища для більш глибокого засвоєння матеріалу.

Актуальність теми зумовлена необхідністю впровадження інноваційних підходів до навчання української мови, зокрема в умовах зростання дистанційної освіти та цифровізації суспільства. **Мета** – розглянути можливості використання технологій віртуальної реальності (VR) як інноваційного методу навчання української мови.

Зазначена мета передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) Проаналізувати переваги VR для освітнього процесу, серед яких імерсивність, підвищення мотивації учнів та розвиток мовних компетенцій через інтерактивні методи.
- 2) Висвітлити різноманітні підходи до інтеграції VR у навчальні програми, включно з аналізом, синтезом та порівнянням мовних явищ у віртуальних середовищах.